C/2024/6830

29.11.2024 г.

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от 21 октомври 2024 година

относно икономическата, бюджетната, трудовата и структурната политика на Румъния

(C/2024/6830)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета ([1]), и по-специално член 3, параграф 3 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси ([2]), и по-специално член 6, параграф 1 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета за икономическа политика,

като има предвид, че:

(1) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета ([3]), с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост („Механизмът“), влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По линия на Механизма се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, водещи до фискален стимул, финансиран от Съюза. В съответствие с приоритетите на европейския семестър за координация на икономическите политики Механизмът спомага за постигането на икономическо и социално възстановяване и за изпълнението на устойчиви реформи и инвестиции, по-специално реформи и инвестиции за насърчаването на екологичния и цифровия преход и за укрепването на устойчивостта на икономиките на държавите членки. Механизмът също така спомага за укрепването на публичните финанси и за стимулирането на растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, за подобряването на териториалното сближаване в рамките на Съюза и за подкрепата на непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на социалните права.

(2) Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета ([4]) („Регламентът REPowerEU“), приет на 27 февруари 2023 г., има за цел постепенното премахване на зависимостта на Съюза от вноса на руски изкопаеми горива. Това ще спомогне за постигането на енергийна сигурност и диверсификация на енергийните доставки на Съюза, като същевременно ще увеличи използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за

([1]) ОВ L, 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

съхранение на енергия и енергийната ефективност. Румъния добави нова глава за REPowerEU към своя национален план за възстановяване и устойчивост, за да финансира ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU.

(3) На 16 март 2023 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „Дългосрочна конкурентоспособност на ЕС: перспективи след 2030 г.“, за да осигури информация за политическите решения и да се създадат рамкови условия за увеличаване на растежа. Съобщението е структурирано около девет взаимно подсилващи се движещи сили в областта на конкурентоспособността. Сред тези движещи сили достъпът до частен капитал, научните изследвания и иновациите, образованието и уменията и функциониращият единен пазар се открояват като основни приоритети на политиката за реформи и инвестиции с цел справяне с настоящите предизвикателства, свързани с производителността, както и за изграждане на дългосрочна конкурентоспособност на Съюза и неговите държави членки. На 14 февруари 2024 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „Годишен доклад от 2024 г. за единния пазар и конкурентоспособността“. В съобщението се описват подробно конкурентните предимства на европейския единен пазар и предизвикателствата пред него, като се проследява годишното развитие в съответствие с установените девет движещи сили на конкурентоспособността.

(4) На 21 ноември 2023 г. Комисията прие годишния обзор на устойчивия растеж за 2024 г., с което постави началото на европейския семестър за координация на икономическите политики за 2024 г. На 22 март 2024 г. Европейският съвет одобри приоритетите на обзора на устойчивия растеж за 2024 г. във връзка с четирите измерения на конкурентоспособната устойчивост. На 21 ноември 2023 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 Комисията прие и доклада за механизма за предупреждение за 2024 г., в който посочи Румъния като една от държавите членки, които могат да бъдат засегнати или за които може да съществува риск да бъдат засегнати от дисбаланси и за които ще е необходим задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, както и предложение за съвместния доклад за заетостта за 2024 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права. Съветът прие Препоръката относно икономическата политика на еврозоната ([5]) („Препоръка от 2024 г. относно еврозоната“) на 12 април 2024 г. и съвместния доклад за заетостта на 11 март 2024 г.

(5) На 30 април 2024 г. влезе в сила новата рамка на Съюза за икономическо управление. Рамката включва новия Регламент (ЕС) 2024/1263 за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение, изменения Регламент (ЕО) № 1467/97 на Съвета ([6]) за ускоряване и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит и изменената Директива 2011/85/ЕС на Съвета ([7]) относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки. Целите на новата рамка за икономическо управление са насърчаване на стабилни и устойчиви публични финанси, устойчив и приобщаващ растеж и устойчивост чрез реформи и инвестиции и предотвратяване на прекомерни бюджетни дефицити. С новата рамка за икономическо управление се насърчава също националната ангажираност и се поставя по-силен акцент в средносрочен план, наред с по-ефективно и по-съгласувано прилагане. Всяка държава членка трябва да представи на Съвета и на Комисията национален средносрочен фискално-структурен план. Националният средносрочен фискално-структурен план съдържа фискалните ангажименти, ангажиментите за реформи и ангажиментите за инвестиции на държавата членка, които обхващат период на планиране от 4 или 5 години в зависимост от редовната продължителност на мандата на законодателния орган в съответната държава. Планът за нетните разходи ([8]) в националните средносрочни фискално-структурни планове трябва да спазва изискванията на Регламент (ЕС) 2024/1263, в това число изискванията консолидираният държавен дълг да следва правдоподобно низходяща тенденция до края на периода на корекция или да остане на разумни равнища под 60 % от брутния вътрешен продукт (БВП), а дефицитът по консолидирания държавен бюджет да бъде сведен и/или поддържан под референтната стойност по Договора от 3 % от БВП в средносрочен план. Когато държава членка поеме ангажимент да изпълни съответен набор от реформи и инвестиции в съответствие с критериите, посочени в Регламент (ЕС) 2024/1263, периодът на корекция може да бъде удължен с най-много 3 години. За да подпомогне изготвянето на тези национални средносрочни фискално-структурни планове, на 21 юни 2024 г. Комисията публикува насоки относно информацията, която трябва да бъде предоставена от държавите членки в техните национални средносрочни фискално-структурни планове и в техните годишни доклади за напредъка. В съответствие с членове 5 и 36 от Регламент (ЕС) 2024/1263 Комисията предаде на държавите членки референтни траектории и техническа информация по целесъобразност. Държавите членки трябва да представят своите национални средносрочни фискално-структурни планове до 20 септември 2024 г., освен ако държавата членка и Комисията не се споразумеят да удължат този срок в разумни граници. В съответствие с националните си правни рамки държавите членки могат да обсъждат своите проекти на средносрочни

([5]) Препоръка на Съвета от 12 април 2024 г. относно икономическата политика на еврозоната (ОВ C, C/2024/2807, 23.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Регламент (ЕО) № 1467/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за ускоряване и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит (ОВ L 209, 2.8.1997 г., стр. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки (ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 41, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Нетни разходи съгласно определението в член 2, точка 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263: „нетни разходи“ означава публичните разходи след приспадане на i) разходите за лихви, ii) дискреционните мерки по отношение на приходите, iii) разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, iv) националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, v) цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица и vi) еднократните и други временни мерки.

планове с националните си парламенти, да поискат от независимите фискални институции да издадат становище и да проведат консултации със социалните партньори и други заинтересовани страни на национално равнище.

(6) През 2024 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива в съответствие с прилагането на Механизма. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост продължава да е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете спомагат за ефективното справяне с всички или значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Специфичните за всяка държава препоръки за 2019 г., 2020 г., 2022 г. и 2023 г. продължават да бъдат еднакво актуални за плановете за възстановяване и устойчивост, които бяха преразгледани, актуализирани или изменени в съответствие с членове 14, 18 и 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(7) На 31 май 2021 г. Румъния представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от Регламент (ЕС) 2021/241 Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка в приложение V към посочения регламент. На 29 октомври 2021 г. Съветът прие своето решение за изпълнение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния ([9]), който бе изменен на 8 декември 2023 г. съгласно член 18, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241 за актуализиране на максималното финансово участие за безвъзмездна финансова подкрепа и съгласно член 21 от Регламент (ЕС) 2021/241 за изменение на плана за възстановяване и устойчивост поради обективни обстоятелства, както и за да бъде включена главата за REPowerEU ([10]). Отпускането на траншовете зависи от приемането на решение на Комисията, взето в съответствие с член 24, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/241, в което се посочва, че Румъния е изпълнила задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. Задоволителното изпълнение предполага, че постигането на предходните ключови етапи и цели е запазено.

(8) На 13 май 2024 г. Румъния представи своята национална програма за реформи за 2024 г. В съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241 националната програма за реформи за 2024 г. отразява също шестмесечното докладване на Румъния относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост.

(9) На 19 юни 2024 г. Комисията публикува доклада за Румъния за 2024 г. В него беше оценен напредъкът на Румъния в изпълнението на съответните специфични за държавата препоръки, приети от Съвета в периода 2019—2023 г., и беше направен преглед на изпълнението от страна на Румъния на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени пропуски по отношение на предизвикателствата, които не са разгледани или са само частично разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, както и по отношение на новите и нововъзникващите предизвикателства. В него бяха оценени също напредъкът на Румъния при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на Съюза в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и напредъкът в постигането на целите на Обединените нации за устойчиво развитие.

(10) Комисията извърши задълбочен преглед по член 5 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 за Румъния. Основните констатации от извършената от Комисията оценка на макроикономическите уязвимости за Румъния за целите на посочения регламент бяха публикувани през март 2024 г. На 19 юни 2024 г. Комисията стигна до заключението, че в Румъния са налице прекомерни макроикономически дисбаланси. По-специално Румъния е изправена пред уязвимости, свързани с външните сметки, главно по отношение на големи и нарастващи държавни дефицити, които продължават да са проблематични, на фона на увеличение на значителния натиск върху цените и разходите и слаби мерки на политиката. Дефицитът по текущата сметка се подобри до известна степен през 2023 г., най-вече поради по-слабото частно потребление и печалбите във връзка с търговията, но остава осезаемо голям и се очаква да остане непроменен през тази и следващата година. В резултат на това нетната международна инвестиционна позиция вече не се подобрява като дял от БВП въпреки високия растеж на номиналния БВП, а поради продължаващите големи дефицити по текущата сметка съществува риск тя да се влоши още повече. Общата и базисната инфлация намаляха, но базисната инфлация остава много висока, малко под достигнатия през 2023 г. връх и по-висока от равнището преди една година. Динамиката на заплатите и разходите за труд се ускори през 2023 г. и продължи да бъде силна през 2024 г., което отчасти отразява големите увеличения на минималната работна заплата и заплатите в държавния сектор на фона на свиване на пазара на труда. Това доведе до опасения за разходната конкурентоспособност, като неразходната конкурентоспособност продължава да бъде възпрепятствана от структурни затруднения. Поради всички тези фактори се засилват опасенията относно затвърждаването на загубата на конкурентоспособност и забавянето на необходимото подобрение на търговския баланс. Фискалната ситуация, на която основно се дължи високият дефицит по текущата сметка, се влоши през изминалата година. Очаква се големият бюджетен дефицит да се влоши още повече през 2024 г. и 2025 г. Съотношението на държавния дълг към БВП нарасна въпреки високия растеж на номиналния БВП и остава умерено — 50,9 %, но голям дял от него е деноминиран в чуждестранна валута. Поддържането на

([9]) ST 12319/21 и ST 12319/21 ADD 1.
([10]) Решение за изпълнение на Съвета от 8 декември 2023 г. за изменение на Решение за изпълнение от 29 октомври 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния (ST 15833/23 INIT и ST 15833/23 ADD 1).

високи бюджетни дефицити може да увеличи външната задлъжнялост и да направи Румъния по-зависима от източници на външно финансиране, като остави страната уязвима спрямо промени в нагласите на инвеститорите и външни сътресения. Ответните мерки на политиката за преодоляване на установените уязвимости са слаби. Надеждната фискална консолидация е от съществено значение за намаляване на рисковете за стабилността на икономиката. Поради това е необходимо да се спазват препоръките в рамките на процедурата при прекомерен дефицит и да се осъществяват изцяло фискално-структурните реформи, включени в плана за възстановяване и устойчивост, по-специално тези, които имат за цел структурно увеличаване на държавните приходи, както и много по-строг контрол на разходите в сравнение с последните години. Изпълнението на реформите и инвестициите в плана за възстановяване и устойчивост извън фискално-структурните реформи също ще повиши конкурентоспособността.

(11) В съответствие с данните, потвърдени от Евростат, дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Румъния се е увеличил от 6,3 % от БВП през 2022 г. на 6,6 % от БВП през 2023 г., докато консолидираният държавен дълг се е увеличил от 47,5 % от БВП в края на 2022 г. на 48,8 % от БВП в края на 2023 г.

(12) Румъния е обект на процедура при прекомерен дефицит от 2020 г. насам. На 3 април 2020 г. Съветът прие Решение (ЕС) 2020/509 ([11]) съгласно член 126, параграф 6 от Договора относно наличието на прекомерен дефицит в Румъния поради планирано неспазване през 2019 г. на критерия за дефицита от Договора и отправи препоръка ([12]) съгласно член 126, параграф 7 от Договора за прекратяване на прекомерния бюджетен дефицит най-късно до 2022 г. С оглед на сериозното свиване на икономическата активност, свързано с пандемията от COVID-19, на 18 юни 2021 г. Съветът прие преразгледана препоръка ([13]) към Румъния съгласно член 126, параграф 7 от Договора за прекратяване на прекомерния дефицит най-късно до 2024 г. (Препоръката от 18 юни 2021 г.)

(13) В препоръката си от 18 юни 2021 г. Съветът препоръча на Румъния да намали номиналния си дефицит до 8,0 % от БВП през 2021 г., 6,2 % от БВП през 2022 г., 4,4 % от БВП през 2023 г. и 2,9 % от БВП през 2024 г. Това е в съответствие с номиналните темпове на растеж на нетните първични държавни разходи от 3,4 % през 2021 г., 1,3 % през 2022 г., 0,9 % през 2023 г. и 0,0 % през 2024 г. Това съответства на годишни структурни корекции в размер на 0,7 % от БВП през 2021 г., 1,8 % от БВП през 2022 г., 1,7 % от БВП през 2023 г. и 1,5 % от БВП през 2024 г. В препоръката от 18 юни 2021 г. също така се посочва, че всички извънредни приходи следва да се използват за намаляване на дефицита по консолидирания държавен бюджет и че Румъния следва да докладва най-малко на всеки шест месеца за постигнатия напредък по изпълнението на препоръката докато прекомерният дефицит не бъде коригиран.

(14) Номиналният дефицит достигна 6,6 % от БВП през 2023 г. и силно се различаваше от целта за номинален дефицит от 4,4 % от БВП, заложена в рамките на процедурата при прекомерен дефицит. Основната причина за това отклонение е продължаващият висок ръст на държавните разходи, дължащ се най-вече на социалните трансфери, разходите за стоки и услуги и капиталовите разходи. Номиналният дефицит за 2023 г. беше повлиян и от отчитането на плащанията за заплати в държавния сектор (на стойност 0,5 % от БВП) вследствие на съдебни решения. Важно е да се отбележи, че макроикономическият контекст е благоприятен за фискална консолидация. Икономическите резултати на Румъния след приемането на препоръката от юни 2021 г. като цяло съответстват на очакванията, въпреки икономическите сътресения, които настъпиха оттогава насам. Увеличението на държавните приходи беше много по-бързо от очакваното, което отразява високия дял на данъците в структурата на икономическия растеж и високата инфлация.

(15) Подобряването на структурното салдо през 2023 г. беше по-слабо от препоръчаното от Съвета. Структурното фискално салдо на Румъния остава като цяло непроменено през 2023 г. за разлика от препоръчаното от Съвета подобрение от 1,7 % от БВП. Ръстът на нетните първични разходи (коригиран за еднократните мерки и за мерките на фискалната политика по отношение на приходите) беше по-висок от препоръчания през 2023 г. — 11,8 % от БВП спрямо целта от 0,9 %, препоръчана от Съвета. Както и през предходните години, обхванати от Препоръката от 18 юни 2021 г., повечето извънредни приходи от приходната част бяха използвани за финансиране на допълнителни разходи. Въз основа на гореизложеното Комисията е на мнение, че Румъния не е предприела ефективни действия в отговор на Препоръката от 18 юни 2021 г.

(16) На 10 май 2024 г. румънските власти докладваха за „предприетите действия за коригиране на прекомерния дефицит“. В този доклад се потвърждава заложената в бюджета цел за бюджетен дефицит от 4,9 % от БВП за 2024 г., но също така се подчертава, че изпълнението на бюджета през първите три месеца на годината е довело до бюджетен дефицит от 2,06 % от БВП, което е с 0,6 процентни пункта от БВП над дефицита, отчетен през същия период през 2023 г., когато годишният дефицит е бил 6,6 % от БВП. По-високият дефицит през първите три месеца на 2024 г. в сравнение

([11]) Решение (ЕС) 2020/509 на Съвета от 3 април 2020 г. относно наличието на прекомерен дефицит в Румъния (ОВ L 110, 8.4.2020 г., стр. 58, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/509/oj).

([12]) Препоръка на Съвета от 3 април 2020 г. за преодоляване на прекомерния бюджетен дефицит в Румъния (ОВ C 116, 8.4.2020 г., стр. 1).

([13]) Препоръка на Съвета от 18 юни 2021 г. за преодоляване на прекомерния бюджетен дефицит в Румъния (ОВ C 304, 29.7.2021 г., стр. 111).

със същия период през 2023 г. се обяснява главно с бързото нарастване на държавните разходи, най-вече поради по-високите инвестиционни разходи.

(17) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда реалният БВП да нарасне с 3,3 % през 2024 г. и с 3,1 % през 2025 г., а инфлацията, измерена с хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ), да бъде 5,9 % през 2024 г. и 4,0 % през 2025 г.

(18) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда бюджетен дефицит от 6,9 % от БВП през 2024 г., а съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 50,9 % до края на 2024 г. В прогнозираното увеличение на дефицита през 2024 г. е отразено главно бързото нарастване на текущите държавни разходи. Очаква се увеличението на заплатите в държавния сектор да се ускори значително, което отразява неотдавнашното дискреционно увеличение на заплатите в секторите на образованието, здравеопазването и отбраната. Преизчисляването на пенсиите в контекста на пенсионната реформа ще доведе до краткосрочни разходи през 2024 г. и 2025 г., но впоследствие реформата ще генерира големи икономии в средносрочен и дългосрочен план. През 2024 г. се очаква публичните инвестиции като дял от БВП да останат като цяло стабилни на високото равнище, достигнато през 2023 г., поради бързо нарастващите капиталови разходи на местните органи и използването на средства от Механизма.

(19) През 2024 г. се очаква растежът на държавните приходи да надхвърли растежа на номиналния БВП, което отразява високия дял на данъците в структурата на икономическия растеж, усилията за подобряване на събирането на данъци чрез цифровизация на данъчната система и въздействието на приетия през есента на 2023 г. пакет от мерки за увеличаване на приходите, благодарение на който се очаква държавните приходи да се увеличат с около 1 % от БВП. Пакетът от мерки се състои главно от увеличаване на корпоративното данъчно облагане, по-специално за микропредприятията, увеличаване на данъчното облагане на физическите лица, произтичащо от частично премахване на преференциалните данъчни облекчения в секторите на строителството и селското стопанство, премахване на намалените ставки на данък добавена стойност за избрани стоки и услуги, увеличаване на акцизите и специален данък върху оборота на банките и многонационалните дружества. Пакетът включва и мерки по отношение на разходите, включително рационализиране на държавната администрация и прилагане на по-строги условия за допустимост на държавните служители по отношение на получаването на ваучери за почивка и надбавки за храна. Съгласно оценките на Комисията фискалната позиция се очаква да бъде като цяло неутрална и да възлиза на 0,1 % от БВП през 2024 г.

(20) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. разходи в размер на 1,0 % от БВП ще бъдат финансирани с безвъзмездна подкрепа („безвъзмездни средства“) от Механизма през 2024 г. в сравнение с 0,1 % от БВП през 2023 г. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства от Механизма, ще продължат да дават възможност за висококачествени инвестиции и реформи за повишаване на производителността без пряко въздействие върху салдото или дълга по консолидирания държавен бюджет на Румъния. Румъния приема, че разходите, обезпечени със заеми от механизма, ще възлизат на 0,2 % от БВП през 2024 г. и на 1,2 % от БВП през 2025 г. в сравнение с 0,3 % от БВП през 2023 г.

(21) На 14 юли 2023 г. Съветът препоръча на Румъния [14] да предприеме действия за прекратяване на действащите извънредни мерки за енергийна подкрепа, като използва съответните икономии за намаляване на бюджетния дефицит възможно най-скоро през 2023 г. и 2024 г. Съветът препоръча също така, ако нови увеличения на цените на енергията налагат нови или запазване на съществуващи мерки за подкрепа, Румъния да гарантира, че такива мерки за подкрепа са насочени към защитата на уязвимите домакинства и предприятия, че са фискално поносими и запазват стимулите за икономии на енергия. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. нетните бюджетни разходи [15] за извънредни мерки за енергийна подкрепа се оценяват на 0,3 % от БВП през 2023 г. и се очаква да бъдат – 0,1 % от БВП през 2024 г. и 2025 г. Схемите за подпомагане с общо въздействие от 0,5 % от БВП през 2024 г. и 0,4 % от БВП през 2025 г. ще останат в сила, но се очаква тяхното въздействие да бъде компенсирано от извънредните данъци, идващи от дружествата за производство и разпределение на енергия. Бюджетни разходи за мерките за подкрепа, насочени към защита на уязвимите домакинства и предприятия, се оценяват на 0,2 % от БВП през 2024 г., от които по-малко от 0,1 % от БВП запазват ценовия сигнал за намаляване на търсенето на енергия и повишаване на енергийната ефективност. Ако съответните икономии от намаляването на нетните бюджетни разходи на извънредните мерки за енергийна подкрепа се използват за намаляване на бюджетния дефицит, както се препоръчва от Съвета, тези прогнози ще доведат до фискална корекция от 0,4 % от БВП през 2024 г., докато нетните първични разходи, финансирани на национално равнище, се предвижда да имат експанзионистичен принос към фискалната позиция от 1,2 % от БВП през същата година. Не се предвижда извънредните мерки за енергийна подкрепа да бъдат прекратени възможно най-скоро през 2023 г. и 2024 г. Съществува риск това да не съответства на препоръките на Съвета. Освен това не се очаква съответните икономии да бъдат изцяло използвани за намаляване на бюджетния дефицит. Тези рискове не са в съответствие с препоръката на Съвета.

[14] Препоръка на Съвета от 14 юли 2023 г. относно националната програма за реформи на Румъния за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Румъния за 2023 г. (ОВ C 312, 1.9.2023 г., стр. 216).

[15] Стойността представлява равнището на годишните бюджетни разходи за тези мерки, включително приходите и разходите, и когато е приложимо, след приспадане на приходите от данъци върху извънредните печалби на доставчиците на енергия.

(22) По-конкретно Съветът препоръча на Румъния също така да запази финансираните на национално равнище публични инвестиции и да гарантира, че безвъзмездните средства от Механизма и други фондове на Съюза се усвояват ефективно, по-специално с цел насърчаване на екологичния и цифровия преход. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. финансираните на национално равнище публични инвестиции се очаква да се увеличат от 2,3 % от БВП през 2023 г. до 3,3 % от БВП през 2024 г. Това е в съответствие с препоръките на Съвета. На свой ред, публичните разходи, финансирани с приходи от фондовете на Съюза, включително безвъзмездни средства по Механизма, се очаква да намалеят от 3,3 % от БВП през 2023 г. до 2,3 % от БВП през 2024 г. Това намаление се дължи на приключването на програмния период 2014—2020 г. на структурните фондове на Съюза, като средства по тази линия бяха налични до 2023 г.

(23) Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата на изготвяне на прогнозата, и при условие че политиката остане непроменена, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда бюджетен дефицит от 7,0 % от БВП през 2025 г. Съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 53,9 % до края на 2025 г. Увеличението на дефицита през 2025 г. отразява главно краткосрочните разходи за пенсионната реформа, която се очаква да добави още 0,5 % от БВП към дефицита през 2025 г. спрямо базовия сценарий без реформа. Известно забавяне на капиталовите разходи обаче е вероятно след местните избори и се очаква нарастването на текущите разходи, с изключение на пенсиите, леко да се забави. Прогнозата за дефицита за 2025 г. не включва потенциалните допълнителни приходи, произтичащи от реформата на данъчния режим на микропредприятията и широката данъчна реформа, които са част от плана за възстановяване и устойчивост и понастоящем са в процес на изготвяне. Тези реформи имат потенциала да генерират значителни приходи за правителството и ако са правилно разработени и приложени, да намалят в значителна степен дефицита за 2025 г. в сравнение с прогнозата. Разумната фискална политика следва да допринесе за намаляване на базисната инфлация, която е доста над средната за Съюза и може да доведе до загуба на конкурентоспособност, ако продължи, и следва да допринесе и за укрепването на външната позиция.

(24) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Очаква се тези реформи и инвестиции да спомогнат за ефективното справяне с всички или със значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за държавата препоръки. В този кратък срок бързото и ефективно изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, включително на главата за REPowerEU, е от съществено значение за повишаване на дългосрочната конкурентоспособност на Румъния по време на екологичния и цифровия преход, като същевременно се гарантира социална справедливост. За да бъдат изпълнени ангажиментите по плана за възстановяване и устойчивост до август 2026 г., от съществено значение е Румъния да ускори значително изпълнението на реформите и инвестициите, като осигури ефективно управление и укрепи административния капацитет. Систематичното участие на местните и регионалните органи, социалните партньори, гражданското общество и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде от съществено значение, за да се гарантира широка ангажираност за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост.

(25) Като част от междинния преглед на програмите по линия на политиката на сближаване, в съответствие с член 18 от Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета ([16]) от Румъния се изисква да направи преглед на всяка програма по линия на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), Кохезионния фонд (КФ) и Фонда за справедлив преход (ФСП) до март 2025 г., като вземе предвид, наред с другото, предизвикателствата, посочени в специфичните за държавата препоръки за 2024 г., както и своя национален план в областта на енергетиката и климата. Този преглед представлява основата за окончателното разпределение на финансирането от Съюза, включено във всяка програма. Румъния постигна напредък в прилагането на програмите по линия на политиката на сближаване и Европейския стълб на социалните права, но все още са налице предизвикателства и продължават да съществуват значителни териториални различия в инвестициите и заетостта между столичния регион и другите региони, както и между градските и извънградските райони. От решаващо значение е да се ускори изпълнението на програмите по линия на политиката на сближаване и да се укрепи административният капацитет на национално и регионално равнище. Договорените в програмите приоритети продължават да бъдат актуални. Особено внимание следва да се обърне на подобряването на управлението и устойчивостта на секторите на водите, отпадъчните води и отпадъците. Също толкова важно е да се подобри производителността на труда и капацитетът на предприятията за иновации, като се постави акцент върху целенасочена подкрепа за бизнеса, включително публично-частното сътрудничество и участието в европейски инициативи за научни изследвания и иновации. Инвестициите в железопътната мрежа и в устойчивия градски транспорт следва да продължат да бъдат приоритет, наред с опазването на биологичното разнообразие.

([16]) Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

(26) Освен това от ключово значение е развитието на административен капацитет на национално и поднационално равнище, с акцент върху укрепването на регионалните и местните власти. Следва да се гарантира изпълнението на териториалните планове за справедлив преход, включително постепенното премахване на въглищата до 2032 г. Публичните служби по заетостта следва да продължат да се подобряват. В това отношение е особено важно да се подобри ефективността на мерките за активизиране на пазара на труда за жените, младите хора, които не участват в никаква форма на заетост, образование или обучение, хората с увреждания и маргинализираните общности, като например ромите. Необходими са инвестиции в образование и обучение, както и в повишаване на квалификацията и преквалификация на населението. За уязвимите групи достъпността и качеството на социалните и дългосрочните грижи, както и на здравните услуги в цялата страна трябва да се подобрят, докато мерките за деинституционализация трябва да се ускорят. Енергийната бедност също продължава да бъде значително предизвикателство. При извършването на междинния преглед следва да се обърне допълнително внимание на предоставянето на социални жилища и свързаните с тях социални услуги, както и на устойчивото развитие на по-малките градски райони, които са изправени пред постоянен недостиг на административен капацитет. Справянето с тези предизвикателства ще допринесе и за подпомагане на възходящата социална конвергенция в съответствие с анализа на втория етап по държави на службите на Комисията въз основа на характеристиките на Рамката за социална конвергенция, която беше въведена пилотно през 2024 г. В съответствие с член 3, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2024/1263 европейският семестър включва наблюдение на изпълнението на насоките за заетостта от страна на Комисията, наред с другото чрез рамка за определяне на рисковете за социалната конвергенция. Румъния би могла също така да използва инициативата „Платформа за стратегически технологии за Европа“, създадена с Регламент (ЕС) 2024/795 на Европейския парламент и на Съвета ([17]), в подкрепа на инвестициите в биотехнологии (като например инвестиции в използването на изкуствен интелект в медицинския сектор и в научни изследвания и продуктивни инвестиции в критично важни лекарства), в областта на цифровите технологии и дълбокотехнологичните иновации и на чистите технологии и технологиите с ефективно използване на ресурсите; както и за да инвестира в капацитет за справяне с недостига на умения, като например уменията, необходими за разработването на тези технологии от критично значение.

(27) Въпреки неотдавнашните подобрения рискът от бедност и неравенството продължават да бъдат високи, като са налице значителни различия между групите от населението и между регионите, а достъпът до заетост и образование в Румъния все още е неравномерно разпределен. Системата за социална закрила все още показва ограничена ефективност при намаляването на рисковете от бедност и неравенствата, поради характерния за нея недостатъчен достъп и ниска адекватност. Освен това равнището на заетост остава едно от най-ниските в Съюза, по-специално за по-слабо представените групи. На последно място, трудностите при осигуряването на равен достъп до висококачествено образование и обучение оказват отрицателно въздействие върху приобщаващия растеж.

(28) Планът за възстановяване и устойчивост включва мерки, свързани с предизвикателствата, посочени в съображение 27. Тези мерки включват реформа на системата за закрила на пълнолетните лица с увреждания, реформа за въвеждане на работни карти и формализиране на работата на домашните помощници, инвестиции за схеми за повишаване на квалификацията или преквалификация на служителите в предприятията, реформа на системата за задължително образование за предотвратяване и намаляване на преждевременното напускане на училище и инвестиция за разработването на рамкова програма за непрекъснато обучение на специалисти в областта на образованието в ранна детска възраст. Програмите по линия на политиката за сближаване включват и свързани мерки, като например специални интервенции, насочени към младежката заетост, насърчаването на активността и интегрирането на групите в неравностойно положение на пазара на труда, както и социалното приобщаване на лицата, принадлежащи към уязвими групи. Бързото им прилагане би допринесло за справяне с предизвикателствата, посочени в съображение 27, и би подпомогнало възходящата социална конвергенция.

(29) В светлината на задълбочения преглед на Комисията и заключенията ѝ относно наличието на прекомерни дисбаланси, препоръките по член 6 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 са отразени в препоръки 1 и 2. Политиките, посочени в препоръка 1, спомагат за преодоляване на слабостите, свързани с големия дефицит по текущата сметка и бюджетния дефицит, които правят икономиката потенциално уязвима на сътресения и допринасят за високата инфлация. Политиките, посочени в препоръка 2, спомагат за преодоляване на слабостите, свързани с разходната конкурентоспособност, дължаща се на увеличение на заплатите, надхвърлящо ръста на производителността на труда, и на неразходната конкурентоспособност поради структурни затруднения,

([17]) Регламент (ЕС) 2024/795 на Европейския парламент и на Съвета от 29 февруари 2024 г. за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP) и за изменение на Директива 2003/87/ЕО и на регламенти (ЕС) 2021/1058, (ЕС) 2021/1056, (ЕС) 2021/1057, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 223/2014, (ЕС) 2021/1060, (ЕС) 2021/523, (ЕС) 2021/695, (ЕС) 2021/697 и (ЕС) 2021/241 (ОВ L, 2024/795, 29.2.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

ПРЕПОРЪЧВА на Румъния да предприеме през 2024 г. и 2025 г. следните действия:

1. Да представи своевременно средносрочния фискално-структурен план. Да затегне фискалната политика с цел постигане на фискална корекция за 2024 г. като цяло. През 2025 г. в съответствие с изискванията на реформирания Пакт за стабилност и растеж ([18]) да ограничи растежа на нетните разходи до равнище, съобразено, наред с другото, с намаляването на дефицита по консолидирания държавен бюджет до референтната стойност по Договора от 3 % от БВП и поддържането на разумно равнище на консолидирания държавен дълг в средносрочен план.

2. Значително да ускори изпълнението на програмите по линия на политиката на сближаване и плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, като гарантира приключването на реформите и инвестициите до август 2026 г. чрез осигуряване на ефективно управление и укрепване на административния капацитет. В контекста на междинния преглед на програмите по линия на политиката на сближаване да продължи да поставя акцент върху договорените приоритети, като предприеме действия за по-добро задоволяване на нуждите по отношение на социалното жилищно настаняване, свързаните с него социални услуги и развитието на по-малките градски райони, като същевременно вземе предвид възможностите, предоставени от инициативата „Платформа за стратегически технологии за Европа“ за подобряване на конкурентоспособността.

Съставено в Люксембург на 21 октомври 2024 година.

За Съвета

Председател

NAGY I.

([18]) Съгласно член 2, точка 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 „нетни разходи“ означава публичните разходи след приспадане на разходите за лихви, дискреционните мерки по отношение на приходите, разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица, както и еднократните и други временни мерки.